

K otázce aplikační přednosti práva Evropské unie v poměru mezi nařízením Řím I a Vídeňskou úmluvou o mezinárodní koupi zboží

David Sehnálek*

Anotace

Článek je zaměřen na problematiku poměru vnitrostátního práva a práva Evropské unie se zaměřením na zásadu aplikační přednosti. Konkrétně je zkoumána otázka možné přednosti nařízení Řím I (tedy pramene evropského práva) před Vídeňskou úmluvou o mezinárodní koupi zboží (pramen mezinárodního práva, bezprostředně použitelný na základě vnitrostátního práva) v otázkách, které spadají do předmětu obou těchto nástrojů. Problém zde nastíněný není možné odbýt prostým konstatováním, že metoda přímá má přednost před metodou kolizní. Otázka volby metody totiž může být zodpovězena pouze v rovině jednoho systému práva. Řešení je ve skutečnosti dáno povahou pravomoci Evropské unie v oblasti mezinárodního práva soukromého, která je sdílena s členskými státy, a která je omezena pouze na oblast kolizních norem.

---

* JUDr. David Sehnálek, Ph.D., Katedra mezinárodního a evropského práva, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno.

1. Úvodní vymezení problému

V nedávné době Evropské společenství přijalo další předpis, který má za cíl regulovat některé aspekty společného justičního prostoru. Tímto předpisem je nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (dále jen „nařízení Řím I“), které se stane účinným dnem 17. prosince 2009.¹ Z praktického hlediska přijetí nařízení Řím I znamená kvalitativní posud v oblasti kolizního práva. Problematika, která dosud byla řešena členskými státy smluvně prostřednictvím Římské úmluvy o právu rozhodném pro smlouvy (dále jen „Římská úmluva“), se stane plnohodnotnou součástí sekundárního práva Evropské unie. Zároveň bylo přijetí nařízení Řím I příležitostí k revizi a modernizaci pravidel obsažených v Římské úmluvě.²

---

¹ S výjimkou jeho článku 26, jenž se použije od 17. června 2009.

² Nejdůležitější změny zmiňuje Pauknerová in Pauknerová, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé. 1. vydání.*

Nařízení Řím I se pro svůj význam pro aplikační praxi stalo předmět mnoha analýz a odborných publikací.³ Rád bych k této diskusi přispěl neotřelým pohledem obecných zásad komunitárního práva. Jinými slovy, nehodlám se zabývat obsahem tohoto právního nástroje ani jeho dopady na praxi, jelikož tato otázka již je dostatečně zkoumána. Co ale dosud uspokojivě řešeno zřejmě není, je otázka aplikace nařízení Řím I na situace, které jsou právně řešeny také jinými nástroji. Z hlediska praktického lze uvažovat zejména o otázce možného poměru mezi tímto nařízením a Úmluvou OSN o mezinárodní koupi zboží z roku 1980 (dále jen „Vídeňská úmluva“).

Z hlediska věcné působnosti se oba právní předpisy „překrývají“. Liší se ale původem a zakotvením, když nařízení Řím I je pramenem práva Evropské unie, zatímco Vídeňská úmluva pramenem mezinárodního práva veřejného. Další důležitá odlišnost je dána faktem, že nařízení Řím I obsahuje kolizní pravidla určení rozhodného práva, zatímco Vídeňská úmluva je úpravou přímou.

Tyto odlišnosti, jakož i skutečnost, že oba nástroje dopadají v části na totožnou problematiku, vyvolávají řadu otázek. Tak např. pokud dojde k uzavření smlouvy o mezinárodní koupi zboží, na kterou Vídeňská úmluva dopadá, a to mezi obchodníky s členských států Evropské unie, uplatní se k řešení jejich vztahu tato úmluva nebo nařízení? Dostane přednost metoda přímá před kolizní, jak velí první instinkt? Není ale nutné zohlednit skutečnost, že Vídeňská úmluva váže pouze členské státy, a nikoliv Evropskou unii? Neměla by proto být dána přednost úpravě unijní? V dalším textu se na uvedené otázky pokusím nalézt odpověď i za cenu rizika, že některé dílčí závěry budou kontroverzní.

2. Vymezení působnosti zkoumaných nástrojů

Abychom si vytvořili předpoklady pro naše další úvahy, považuji za nezbytné vymezit působnost obou zkoumaných právních nástrojů, a to zejména působnost věcnou. Umožní nám to přesně vymezit „průsečík“ Vídeňské úmluvy s nařízením Řím I a tím určit potencionálně problematické situace.

Praha: C. H. Beck, 2008, ISBN: 978-80-7400-034-8, s. 254 a násl.

³ Viz. např. Pauknerová, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2008, ISBN: 978-80-7400-034-8, s. 254 a násl., případně Myšáková, Petra. *Nařízení Řím I – revoluce v oblasti rozhodného práva pro závazky ze smluv?* Obchodněprávní revue, Praha, C. H. Beck. ISSN 1803-6554, 2009, roč. 2009, č. 2, s. 39–43.

2.1 Působnost nařízení Řím I

Nařízení Řím I svou věcnou působnost vymezuje v článku 1, a to jak pozitivně, tak i negativně. Dle tohoto ustanovení se nařízení vztahuje na smluvní závazkové vztahy podle občanského a obchodního práva v případě kolize právních řádů. Vyloučeny jsou naproti tomu otázky upravené veřejným právem, zejména věci daňové, celní či správní. Nařízení však také nepřipouští svůj dopad mnoha dalších otázkách, které sice spadají do oblasti soukromého práva, ale zpravidla jsou již řešeny jinými právními předpisy, případně jejich úprava v nařízení Řím nebyla vhodná z odlišných důvodů. Jedná se např. o záležitosti týkající osobního stavu, způsobilosti k právním úkonům, rozhodčí smlouvy a dohody o volbě soudu a mnoho jiných. Jejich popis však vybočuje z rámce tohoto článku a proto se jimi nebudeme dále podrobněji zabývat.

2.2 Působnost Vídeňské úmluvy

Vídeňská úmluva svou působnost řeší v několika úvodních ustanoveních. Použije se na smlouvy o koupi zboží uzavřené mezi stranami, které mají místa podnikání v různých státech (nutná je přítomnost tzv. mezinárodního prvku), a to tehdy

- jestliže tyto státy jsou smluvními státy; nebo
- jestliže podle ustanovení mezinárodního práva soukromého se má použít právního řádu některého smluvního státu.

Vídeňská úmluva dále zpřesňuje svůj dopad tím, že některé kupní smlouvy ze své působnosti zcela vylučuje. Nepoužije se tak na koupě zboží kupovaného pro osobní potřebu; na dražbách; při výkonu rozhodnutí nebo podle rozhodnutí soudu; cenných papírů nebo peněz; lodí, člunů, vznášedel nebo letadel či elektrické energie.⁴

V rámci takto nadefinovaných smluv o mezinárodní koupi zboží pak Vídeňská úmluva z mnoha možných otázek upravuje pouze uzavírání smlouvy o koupi a práva a povinnosti prodávajícího a kupujícího vznikající z takové smlouvy. Zpravidla se ale nedotýká otázek platnosti smlouvy nebo kteréhokoli jejího ustanovení nebo jakékoli zvyklosti či účinku, který může mít smlouva na vlastnické právo k prodávanému zboží. Nepoužije se také na odpovědnost prodávajícího za smrt nebo ublížení na zdraví, způsobené zbožím kterékoli osobě.⁵

⁴ Podrobněji viz. Rozehnalová, N. *Právo mezinárodního obchodu.* Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2001. 467 s. Edice učebnic PrF MU v Brně; č. 266. ISBN 80-210-2612-X s. 177 a 178.

⁵ Ibidem s. 180 a 181.

Vídeňská úmluva dále obsahuje návod pro řešení situací, které sama výslovně nereguluje. Zde je nutné rozlišovat, zda příslušná otázka spadá do předmětu úpravy úmluvy či nikoliv. Prve uvedené otázky se řeší podle obecných zásad, na nichž Vídeňská úmluva spočívá, nebo jestliže takové zásady chybějí, podle ustanovení právního řádu rozhodného podle ustanovení mezinárodního práva soukromého. Posledně zmíněné řešení se uplatní i v případě otázek, které do předmětu úpravy Vídeňské úmluvy vůbec nespádají.⁶

2.3 Syntéza

Z výše uvedeného vyplývá, že oba právní předpisy dopadají na určitou výše soukromoprávních vztahů. Nařízení Řím I má ale širší dopad, neboť se použije na nejrůznější smluvní závazky, včetně kupní smlouvy. Naproti tomu Vídeňská úmluva se týká čistě mezinárodní koupě zboží a i v rámci ní si „vybírá“ pouze některé její aspekty.

Lze tedy konstatovat, že z hlediska věcného jsou otázky, na něž se má Vídeňská úmluva použít, plně pokryty také nařízením Řím I. Pochybnosti sice mohou vznikat v individuálních případech, např. u závazků vyplývajících z předmluvního jednání smluvní stran. Tyto závazky jsou totiž nařízením Řím I z jeho použití jasně vyloučeny. Vídeňská úmluva však proces uzavírání smlouvy dílčím způsobem upravuje. Při bližším zkoumání dotčených ustanovení ale vyplývá, že ani zde Vídeňská úmluva nevybočuje z rámce věcné působnosti nařízení Řím I, a to proto, že konkrétně otázka předmluvních závazků jí řešena není.

3. Nařízení či úmluva?

V předchozí části jsme konstatovali, že z hlediska věcného dopadu lze na nařízení Řím I a Vídeňskou úmluvu v určitých případech nahlížet jako na alternativy. Musíme si tedy položit otázku, kterému nástroji dáme v konkrétním případě přednost. Existují přitom dvě základní možné řešení.

⁶ Podrobně viz. výše citované dílo s. 185–191, kde je obsažen výklad vztahovaný konkrétně k Vídeňské úmluvě. V obecné rovině je tato otázka řešena také v Kučera, Z. *Mezinárodní právo soukromé*, 7. Vydání. Brno – Plzeň, Doplněk – Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 464 s. ISBN 978-80-7239-231-5. S. 212 a násled.

3.1 Přednostní použití Vídeňské úmluvy – metoda přímá vítězí?

Určujícím faktorem našich dalších úvah bude skutečnost, že nařízení Řím I obsahuje kolizní normy, zatímco Vídeňská úmluva obsahuje normy přímé. Doktrína má vztah metody přímé a metody kolizní jednoznačně vyřešen, a to ve prospěch metody přímé.⁷ V našem případě to znamená, že otázky spadající do předmětu Vídeňské úmluvy budou regulovány touto mezinárodní smlouvou. Nařízení Řím I se použije pouze ke zjištění rozhodného práva v otázkách, které sice do předmětu Vídeňské úmluvy spadají, ale nejsou jí řešeny, nebo v otázkách na které tato smlouva vůbec nedopadá. Otázky, které nespádají ani do předmětu nařízení Řím I pak budou řešeny jinými nástroji mezinárodního práva soukromého s tím, že tyto mohou mít podle okolností svůj původ jak ve vnitrostátním právu, tak i v právu Evropské unie.

Shora nastíněné řešení zní logicky, jasně a řeckně, že i tradičně. Přesto jej nepovažuji za zcela správné, resp. přesněji řečeno dobře odůvodněné. Je totiž nutné si uvědomit původ a zakotvení obou právních nástrojů. Nařízení Řím I je pramenem práva Evropské unie. Naproti tomu Vídeňská úmluva je mezinárodní smlouvou, je tedy pramenem mezinárodního práva veřejného, který ale může mít dopad ve vnitrostátní sféře, pokud tak vnitrostátní právo připouští. **Podle mého názoru se otázka volby metody může řešit pouze v rovině jednoho systému práva.** Tak např. lze položit otázku, zda má být právo, jímž je řešen určitý vztah určí podle přímých norem obsažených v mezinárodní smlouvě, kterou je Česká republika vázána nebo podle kolizních norem obsažených v českém zákoně o mezinárodním právu soukromém a procesním. Jde totiž v obou případech o právní nástroje, které mohou být na základě české Ústavy v rámci českého práva použity. Obdobná situace s naprosto stejným závěrem by nastala, pokud bychom tutéž otázku řešili v rámci práva Evropské unie. Jinými slovy, pokud by Evropská unie byla vázána Vídeňskou úmlouvou a my museli řešit, zda použijeme ji, nebo nařízení Řím I.

Jenomže, jak už bylo řečeno, Vídeňská úmluva váže členské státy Evropské unie, nikoliv unii samotnou. Je tedy používána v členských státech ne proto, že by to vyplývalo z práva Evropské unie, ale na základě práva vnitrostátního. Přednost právní úpravy obsažené ve Vídeňské úmluvě např. před českým zákonem o mezinárodním právu soukromém a procesním je přitom dána jednak článkem 10 Ústavy⁸ a dále také již zmíněným

⁷ Viz. Kučera, Z. *Mezinárodní právo soukromé*, 7. Vydání. Brno – Plzeň, Doplněk – Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 464 s. ISBN 978-80-7239-231-5. S. 212 a násled.

⁸ Více k této problematice viz. Malenovský, J., *Mezinárodní právo veřejné : jeho obecná část a poměr k jiným právním*

pojetím metody přímé jako metody zvláštní, zatímco metoda kolizní má povahu obecnou s tím, že se uplatňuje pouze tam, kde přímé normy chybí.

Za stavu, kdy jsou kolizní normy obsaženy v nástroji jiného než vnitrostátního či mezinárodního původu, si ale musíme znovu položit obecnou otázku týkající se aplikační přednosti.⁹ V případě práva Evropské unie je tato otázka uspokojivě již mnoho let vyřešena samotným právem Evropské unie v jeho prospěch (dále tuto problematiku podrobněji rozvedeme). Znamená to tedy, že v situacích, které jsou regulovány vnitrostátním právem, ale také právem Evropské unie, je nutné dát aplikační přednost právu Evropské unie. Vnitrostátní právo je pak dle mého názoru nutno chápat široce tak, aby zahrnuty byly jak ryze vnitrostátní normy, tak i normy jiného původu, např. mezinárodního, které mohou být v daném státě používány proto, že tak dané vnitrostátní právo samo stanoví.

Co z toho ale vyplývá pro nás? S ohledem skutečnost, že předmět Vídeňské úmluvy a nařízení Řím I se překrývá a vzhledem k jejich rozdílnému původu, je nutné v situacích, na které nařízení Řím I dopadá dát aplikační přednost právě jemu. Vídeňská úmluva aplikována být nemůže, protože její použití vychází z vnitrostátního práva, jemuž je právo Evropské unie nadřazeno.

Situace se dále komplikuje, pokud uvážíme čl. 25 nařízení Řím I. Toto ustanovení řeší vztah nařízení ke stávajícím mezinárodním úmlouvám uzavřeným členskými státy. Předpokládá přitom přednostní použití mezinárodních smluv obsahujících kolizní normy, jejichž stranou je jeden nebo více členských států, ke dni přijetí nařízení Řím I. Vídeňská úmluva ale kolizní normy neobsahuje, takže přednostně použita na základě tohoto ustanovení být nemůže.

Dovedeno ad absurdum tento závěr znamená, že přijetím nařízení Řím I a jeho účinností v členských státech Evropské unie v podstatě nemůže být Vídeňská úmluva nadále používána. Zásada přednosti práva Evropské unie před právem vnitrostátním totiž něco takového neumožňuje. Tento závěr ale není správný a nelze s ním souhlasit hned z několika důvodů, které dále v tomto článku uvedu.

systemům, zvláště k právu českému. 5., podstatně upravené a doplněné vydání, Brno: Masarykova univerzita, 2008. SBN 978-80-210-4474-6, s. 433 a násl. a 438 a násl.

⁹ V tomto kontextu máme na mysli jednu ze základních zásad práva Evropské unie – zásadu jeho přednosti, jinak také alternativně označovanou pojmy „primát“ či „nadřazenost“. Srov. Svoboda, P. *K povaze práva Evropské unie*. Právník, 1994, č. 11, s. 951. K problematice systematiky komunitárního práva viz. Týč. V. *Působení práva Evropské unie ve sféře českého právního řádu – Úvodní studie* in Sborník z workshopu konaného na Právnické fakultě MU v Brně dne 26. 9. 2006 Evropský kontext vývoje českého práva po roce 2004. Brno, Masarykova univerzita, 2006, s. 10–28.

3.2 Přednostní použití nařízení Řím I jako důsledek projevu zásady aplikační přednosti práva EU?

V předchozí kapitole jsem konstatoval nepřesnost jednoduchého konstatování přednostní aplikace Vídeňské úmluvy s ohledem na zvláštní povahu norem přímých vůči normám kolizním s ohledem na rozdílný původ Vídeňské úmluvy a nařízení Řím I. Jak je to ale s předností práva Evropské unie před právem vnitrostátním? A proč nelze přednost uplatnit ve vztahu k nařízení Řím I a Vídeňské úmluvě, když přece oba tyto nástroje řeší kolizi právních řádů a otázku rozhodného práva (byť každý po svém)?

Pro nalezení odpovědi na položené otázky bude nezbytné ještě jednou nahlédnout na zásadu přednosti práva Evropské unie před právem vnitrostátním. Je obecně známou skutečností, že právo Evropské unie o otázce své přednosti taktně mlčí a výslovně tuto problematiku neřeší.¹⁰ Zásada přednosti byla formulována zatím pouze Evropským soudním dvorem a judikatura této instituce je také hlavním a dosud jediným zdrojem poznání vzájemného poměru vnitrostátního a evropského práva.¹¹

Zásada přednosti je sice nově členskými státy zmíněna v Prohlášení o přednosti práva připojenému k Lisabonské smlouvě, jedná se však striktně vzato o právně nezávazný dokument. Dle tohoto prohlášení členské státy v podstatě zásadu přednosti uznávají, neboť konstatují, v souladu s ustálenou judikaturou Soudního dvora Evropské unie mají Smlouvy a právo přijímané Unií na základě Smluv přednost před právem členských států, za podmínek stanovených touto judikaturou. Jedná se však o neformální uznání ze strany exekutivní, resp. legislativní moci členských států, jejich vrcholná justice má k zásadě přednosti v pojetí Evropského soudního dvora přístup přinejmenším rezervovaný.¹² S ohledem na to, že názorový střet se týká v podstatě jen

¹⁰ Svoboda, P. *K povaze práva Evropské unie*. Právník, 1994, č. 11, s. 950.

¹¹ Judikatura k otázce přednosti bude citována níže.

¹² Často se v této souvislosti zmiňuje postoj francouzského Conseil d'Etat a německého ústavního soudu, zmínit lze ale také přístup českého Ústavního soudu, který je silně ovlivněn německou doktrínou. srov. mj. Matli, W., Slaughter, A. *Constructing the European Community Legal System from the Ground Up*:

The Role of Individual Litigants and National Courts [citováno 1. prosince 2009] dostupné z <http://www.jeanmonnetprogram.org/papers/96/9606ind.html> případně též Bobek, M. *Hledání modu vivendi ESD a německého Spolkového ústavního soudu* [citováno 1. prosince 2009] dostupné z http://www.europeum.org/Disp_article.php?aid=541&cid=0&nolang=1&page=44&type=0 případně Ludet, D. *Úloha národního soudce při aplikaci práva Evropského společenství*, EMP, 1997, 1–2, s. 39.

oblasti základních lidských práv a problematiky pravomoci o pravomoci¹³, můžeme v tomto článku pro zjednodušení případně výhrady vůči zásadě přednosti zanedbat. Plný rozbor zásady přednosti tak ale značně překračuje možnosti i zaměření tohoto článku, proto se jí nebudeme dále podrobněji věnovat.¹⁴ Postačí, konstatujeme-li v souladu s judikaturou Evropského soudního dvora, že ze zásady přednosti vyplývá povinnost členských států ponechat neaplikovaným jakékoliv ustanovení vnitrostátního práva¹⁵ bez ohledu na jeho zakotvení či právní sílu¹⁶ a přednostně aplikovat normu práva Evropské unie.¹⁷

Vnitrostátní právo přitom musíme v tomto pojetí chápat extenzivně. Povinnost aplikovat přednostně normu práva Evropské unie tak bude dána i v případě, pokud dojde ke konfliktu s normou, jež má původ v mezinárodním právu veřejném, ale dotčené vnitrostátní právo ji učinilo součástí práva použitelného v daném státě (v ČR na základě čl. 10 Ústavy). Nařízení Evropské unie proto musí být použito přednostně také před mezinárodní smlouvou uzavřenou členským státem.

Z uvedeného by mohlo vyplývat, že zásada přednosti práva Evropské unie před právem vnitrostátním v širokém pojetí znamená, že vnitrostátní soudy budou povinny aplikovat přednostně nařízení Řím I před Vídeňskou úmluvou. Ani tento závěr ale není správný, a to z několika důvodů. Popsaný postup je totiž zjednodušující a hrubě opomíjí některá důležitá fakta vztahující se k zásadě přednosti. Je totiž nutné zohlednit problematiku pravomocí Evropské unie a také fakt, že princip přednosti se uplatní jen tam, kde normy skutečně mohou být obě aplikovány v jeden okamžik.

¹³ Srov. nálezh českého Ústavního soudu Pl.ÚS 19/08 ze dne 26.11.2008.

¹⁴ Více informací a podrobný rozbor lze v české literatuře nalézt např. v těchto publikacích: Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R. *Evropské právo. 3. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2006, ISBN: 80-7179-430-9, s. 313 a násl. případně Simons, D. *Komunitární právní řád*. Praha: ASPI, a.s., 2005, ISBN: 80-7357-114-5, s. 423 a násl., dále pak Týč. V. *Působení práva Evropské unie ve sféře českého právního řádu – Úvodní studie* in Sborník z workshopu konaného na Právnické fakultě MU v Brně dne 26.9.2006 Evropský kontext vývoje českého práva po roce 2004, Brno, Masarykova univerzita, 2006, s. 10–28.

¹⁵ Viz. odst. 17 rozhodnutí ESD (106/77) Amministrazione delle Finanze dello Stato a Simmenthal SpA.

¹⁶ Viz. odst. 2 rozhodnutí ESD (11/70) Internationale Handelsgesellschaft mbH a Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel.

¹⁷ Tento závěr ostatně vyplývá již ze známého rozhodnutí ESD (6/64) Flaminio Costa proti E.N.E.L.

3.3 Řešení problému

K tomu abychom náš problém mohli uspokojivě vyřešit, si musíme položit otázku – kdy lze aplikovat nařízení Řím I a kdy Vídeňskou úmluvu?

Začneme pro pořádek obecně. V první řadě musí být v dotčeném právním vztahu přítomen mezinárodní prvek. Jinými slovy je nutné, aby mohlo dojít ke kolizi právních řádů. V takovém případě je příslušný národní soud postaven před problém, jakým právem se má daný právní vztah řídit. Tento problém je řešen mezinárodním právem soukromým, jež se nám v současné době rozpadá do dvou rovin. Jedna z nich je představována vnitrostátní úpravou, která zahrnuje také Vídeňskou úmluvu, ale i kolizní normy obsažené zejména v zákoně o mezinárodním právu soukromém a procesním. Druhou je rovina daná právem Evropské unie, do níž spadá mimo jiné též nařízení Řím I.

Zopakujme si proto, jaký bude postup příslušného soudu v okamžiku, kdy zjistí nutnost aplikace norem mezinárodního práva soukromého. V první řadě bude povinen použít k řešení problematice otázky přímou úpravu, pokud existuje. Teprve není-li přímé úpravy dané otázky, může postupovat podle kolizních norem.¹⁸

Přímou úpravu přitom soud musí hledat ve vnitrostátním právu (resp. v mezinárodní smlouvě, která je bezprostředně použitelná) nebo v právu Evropské unie, pokud by ji ovšem evropské právo rovněž obsahovalo. V případě odlišné úpravy by soud musel přednostně aplikovat úpravu evropskou. V současné době však v právu Evropské unie přímou úpravu smlouvy o mezinárodní koupi zboží nenalezneme.

Následně, v otázkách, které nejsou upraveny přímou úpravou v normách práva Evropské unie ani vnitrostátních, je nutné použít kolizní normy. Soud bude opět povinen vzít v potaz jak kolizní právo vnitrostátní, tak i Evropské unie. Možný konflikt mezi úpravou obsaženou v právu Evropské unie a kolizními normami vnitrostátními (nebo vnitrostátně bezprostředně použitelnými na základě čl. 10 Ústavy) pak musí, s ohledem na zásadu přednosti, vyřešit samozřejmě ve prospěch práva evropského.

Souvisejícím argumentem proti přednostní aplikaci nařízení Řím I před Vídeňskou úmluvou, který je nutné zmínit, jsou pravomoci Evropské unie. I zde se totiž výrazně projevuje rozdíl mezi přímou úpravou a kolizní metodou. Dle ustanovení čl. 81 SFEU (bývalý článek 65 Smlouvy o ES) Unie rozvíjí justiční spolupráci v občanských věcech s mezinárodním prvkem s pravomocí sblížovat právní předpisy členských států. V rozsahu, v jakém je to nezbytné pro řádné fungování vnitřního trhu může Evropská unie přijímat právní akty za-

¹⁸ Viz. Kučera, Z. *Mezinárodní právo soukromé, 7. Vydání*. Brno – Plzeň, Doplněk – Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 464 s. ISBN 978-80-7239-231-5. S. 212.

jišťující vzájemnou slučitelnost **kolizních norem**. Jedním z takových aktů je konec konců i nařízení Řím I. **Uvedené ustanovení Smlouvy o fungování Evropské unie (ani kterékoliv jiné) již ale Unii nepřiznává pravomoc harmonovat také přímé normy mezinárodního práva soukromého.**

Je proto zjevné, že ke střetu při aplikaci mezi nařízením Řím I a Vídeňskou úmluvou nemůže dojít. Oba právní akty mají společný cíl právně regulovat vztahy s mezinárodním prvkem. Oba ale reprezentují odlišné metody přístupu k řešení tohoto problému. **Nařízení Řím I umožňuje Evropské unii v rámci jejích pravomocí vytvořit jednotná kolizní pravidla a nahradit jimi (v rámci přednostní aplikace) dosavadní často rozdílné vnitrostátní kolizní normy, nikoliv však normy přímé.**

Tím se zároveň vysvětluje, proč jsem odmítl v kapitole 3.1 konstatování o přednostním použití Vídeňské úmluvy proto, že je přímou úpravou, jako zjednodušující. Jde o to, že ji sice opravdu tam, kde to předpokládá, použijeme, ale z jiných důvodů. Bude tomu tak proto, že v oblasti mezinárodního práva soukromého má Evropská unie pouze sdílenou pravomoc. Ta je pak navíc věcně omezena pouze na problematiku kolizních norem. Přímé normy harmonizovat nemůže, proto také Evropská unie není a v dohledné době ani nebude, smluvním státem Vídeňské úmluvy. Členské státy tak i nadále mohou používat své vnitrostátní mezinárodní právo soukromé. A pouze v otázkách, kde už Unie svou pravomoc vykonala, toto vnitrostátní právo nemohou uplatňovat. Z uvedených důvodů i nadále připadá aplikace Vídeňské úmluvy v úvahu.

3.4 Argument článkem 351 SFEU

Jakkoliv se to již může zdát bezpředmětné, rád bych pro úplnost zmínil také ustanovení čl. 351 SFEU bývalý článek 307 Smlouvy o ES) a jeho potencionální důsledky pro přednost práva Evropské unie před mezinárodními smlouvami použitelnými na základě vnitrostátního práva. Dle uvedeného ustanovení nejsou dotčeny práva a povinnosti vyplývající z mezinárodních smluv uzavřených členskými státy se státy třetími předtím, než se staly členy Evropské unie. Pokud by tedy Unie měla pravomoc regulovat také přímé normy mezinárodního práva a tuto pravomoc vykonala, pak by Vídeňská úmluva za stavu absence výslovné úpravy přeče jen i nadále mohla být používána vůči státům, které nejsou členy Unie.

4. Závěr

Závěrem bych rád konstatoval, že:

- Právo Evropské unie je nutné v případě konfliktu aplikovat přednostně před právem vnitrostátním. Tato povinnost není v právu Evropské unie výslovně zakotvena a vyplývá pouze z judikatury Evropského soudního dvora. S ohledem na to, že od přijetí zásady přednosti a vynesení dotčených rozsudků uplynulo již několik desítek let, a tato zásada dosud nebyla členskými státy nikdy zpochybněna, přestože k tomu byly příležitosti zejména při každé změně primárního práva, lze ji považovat za danou. Potvrzuje to ostatně i prohlášení, které členské státy učinily k Lisabonské smlouvě.
- Povinnost přednostní aplikace se přitom týká také norem jiného, než vnitrostátního původu, mají-li být v daném státě používány proto, že tak vnitrostátní právo stanoví. Platí to též v případě mezinárodních smluv uzavřených členskými státy. Je tu ale výhrada daná článkem 351 SFEU, který zásadu přednosti limituje v poměru ke smlouvám uzavřeným s nečlenskými státy;
- Evropská Unie má pravomoc harmonizovat kolizní normy v míře nezbytné pro fungování vnitřního trhu. Pravomocí harmonizovat také normy přímé Unie v současné době nedisponuje;
- Nařízení Řím I a Vídeňská úmluva se použijí na určité vztahy s mezinárodním prvkem. Oba tyto akty řeší otázku rozhodného práva, každý ale jinou metodou;
- Ke konfliktu mezi nařízením Řím I a Vídeňskou úmluvou nemůže dojít. Zásada přednosti práva Evropské unie se proto neuplatní. V otázkách regulovaných Vídeňskou úmluvou se národní soud k otázce přednosti vůbec nedostane. Tam, kde to lze uplatnit přímé normy, a teprve v otázkách Vídeňskou úmluvou neregulovaných (ať už by šlo o její vnitřní či vnější mezery) bude zpravidla nucen aplikovat kolizní normy. Teprve pak bude nucen řešit otázku přednostní aplikace nařízení Řím I, a to před stávající vnitrostátní kolizní úpravou. Je to důsledkem povahy pravomocí Evropské unie v oblasti mezinárodního práva soukromého, která je sdílená a do níž navíc, jak už bylo konstatováno, problematika přímých norem nespadá.

Z výše uvedeného je patrné, že k zásadní změně v oblasti mezinárodního práva soukromého přijetím nařízení Řím I nedochází. Vídeňská úmluva bude i nadále významným nástrojem regulace smlouvy o mezinárodní koupi zboží, a to i v rámci členských států Evropské unie.

Summary

The article deals with some issues of relation between the national and European Union law with the focus on the primacy principle. After the general introduction the specific relation between the Rome I regulation (which is directly applicable in Member States as a source of EU law and which contains choice of law norms) and Vienna convention on international sales of goods (which is self-executing and therefore applicable

in the Czech Republic as a source of international law and contains uniform rules) is examined. The problem of the relation of these two legal acts cannot be easily solved by simple reference to precedence of uniform rules over choice of law norms as this could be a question just within one system of law. The solution is different. We have to take into account competences of the EU in the area of international private law as this competence is shared with Member States and is limited solely to the area of choice of law norms.